

Potom, čo ponúkne deň Bohu a v duchu si ho dopredu premietame s cieľom premeniť ho, je dobré urobiť pár rozhodnutí, že urobíme to, na čo by sme pravdepodobne alebo i schválne zabudli. Môžu to byť tiež všedné povinnosti...¹

Chôdza po visutom lane

Keď prestanete padať, znamená to, že ste v nebi, ale keď prestanete vstávať, znamená to, že ste v pekle.²

Tajomstvo úspechu

Keď som študoval životy veľkých borcov na poli duchovného života, neuniklo mi, že všetci používali na tréning rovnakú posilňovňu. Každý deň si vyhradili čas k modlitbe v samote a v tomto čase zdvíhali závažia ťažšie než všetky činky na svete. Znovu a znovu pozdvihovali svoje srdcia a duše k Bohu a tým v sebe posilovali onu výsostnú čnosť nezištnej lásky.³

Vďaka šťastným hviezdám

Možno by som nikdy nezistil, ako chutí nebo na zemi, a nikdy by som nezatúžil po tom pravom.⁴

In extremis

Rozprával mu, ako ho raz obklopili husté mraky, keď sa ako chlapec hral na močariskách v Dartmoore. Poznal bariny natoľko dobre, aby vedel, že hoci nie je ďaleko od domova, jeden chybný krok môže v zradných močariskách, rozprestierajúcich sa všade naokolo, znamenať smrť. S blížiacim sa večerom boli mraky stále tmavšie a prudký lejak ho premočil až na kožu. Bola mu zima, bál sa a začal kričať stále dokola: „Pomoc! Pomoc! Pomoc!“ Keď už bol na pokraji síl, začul jeho krik pastier oviec, ktorý išiel okolo, zabalil ho do teplej ovčej kožušiny a bezpečne ho doniesol domov.

Ten mních povedal môjmu bratovi, že keď je človek v zúfalej núdzi, nestráca čas zbytočným rozprávaním. Kričí len pár slov, aby vyjadril najhlbšiu a najnaliehavejšiu prosbu svojho srdca. A v takej chvíli je sám so sebou v jednote ako nikdy predtým. Jeho telo, so všetkými svojimi pocitmi a emóciami, a jeho myseľ, so všetkou silou svojho chápania a uvažovania, nie sú nikdy tak zjednotené, ako keď srdce kričí, aby bolo vypočuté.

Keď mladí mnísi prišli na púšť hľadať Boha, boli plní nadšenia pre to, čo ich čakalo. Ale potom, čo ich zápal, ktorý ich tam na začiatku priviedol, náhle opustil, zistili, že sú sami vo vnútornej púšti, obklopení temnotou a prázdnotou. To bolo samé o sebe dosť zlé, ale keď na nich začali dorážať démoni a pokúšali ich ako nikdy pred tým, nastala čas volať o pomoc. Ako onen chlapec stratený v barinách, naučili sa vteliť svoje potreby do jedného slova alebo vety. Mohlo to byť slovo ako „pomoc“ alebo „zmilovanie“, ktorého stálym opakovaním

¹ str. 7

² str. 16

³ str. 19

⁴ str. 34

vyjadrovali, že sami sebe nemôžu pomôcť ani trochu a sú odkázaní na pomoc Božiu. Veľký opát Makarius učil svojich žiakov, aby hovorili jednoducho: „Pomôž!“

Keby bol ten chlapec v barinách vedel, kto je ten pastier oviec a že je na blízku, bol by ho určite volal po mene. Takto sa na púšti zrodila „Ježišova modlitba“ – keď mladí mnísi v najkrajnejšej núdzi volali menom o pomoc k Dobrému pastierovi. Niekedy sa „modlitba srdca“ stávala slovným spojením alebo krátkou vetou, aby zároveň vyjadrila mníchovu núdzu a bola oslovením Toho, ktorého potreboval zo všetkých najviac. Takže sa z nej stalo „Ježiš, pomôž!“, alebo „Ježiš, zmilovanie!“, alebo „Príd, Pane Ježišu!“

Hoci všetci mnísi zažili okamžiky intenzívnej krízy, kedy bola ich bolesť temer neznesiteľná a na vyjadrenie ich zúfalstva stačilo len jedno alebo dve slová, tieto okamžiky pominuli. Potom museli prejsť menej intenzívnou, ale ešte hrozivejšou skúškou, ktorá mala preveriť ich rozhodnutie až do krajnosti, práve tým, že pokračovala ďalej a ďalej, rok za rokom.

Bola to obávaná „acedia“, krajná forma duchovnej únavy a depresie, s ktorou sa všetci mnísi museli naučiť žiť, pokiaľ chceli na púšti ostať po dlhú dobu. Teraz sa oná prostá forma modlitby, ktorá im bola oporou *in extremis*, rozvinula, aby ich podopierala v tom, čo by sa bez nej stalo neznesiteľnou duchovnou drinou. Toto je kontext, v ktorom sa začala vyvíjať „Ježišova modlitba“ vo svojej najplnšej forme...⁵

Kázanie obráteným

Duchovná únava a depresia sú v mníšskom živote i v manželstve rovnako bežné. Prví mnísi tomu hovorili *acedia* a utiekali sa k „modlitbe srdca“ ako k hlavnému prostriedku, ktorý mal potom udržať ich pluh v brázde, keď sa zdalo, že ďalej orať v púšti nemá zmysel. Modlitba srdca im bránila hľadiť naspäť alebo akýmkoľvek iným smerom než dopredu k Tomu, ktorý sa občas zdal byť len obyčajným preludom, vyvolaným ich obrazotvornosťou.

Keď si človek uvedomuje svoju núdzu tak prenikavo, že je mu úplne jedno, čo si o ňom druhí myslia, nehanbí sa obrátiť vo všetkej pokore k Bohu, ktorý môže vstúpiť len k tým, ktorí „vedia, ako ho potrebujú“.⁶

V dokonalom súlade

Citát pripisovaný svätému Bernardinovi Sienskému, napísaný zlatým písmom nad chórovými lavicami. Nápis znel takto: „*Si cor non orat, it vanum lingua laborat.*“ („Ak sa srdce nemodlí, márne sa jazyk namáha.“)⁷

Boh môže dokonale konať len v tých, ktorí sa mu dokonalo odovzdajú.⁸

Oáza v púšti

Viac-menej ma varoval, že duchovné oázy majú jeden zvláštny zvyk: vyschnú práve v okamihu, keď si myslíme, že sa v nich môžeme usadiť. Človek sa potom musí opäť vydať

⁵ str. 68-70

⁶ str. 73-74

⁷ str. 80

⁸ str. 83

do púšte, ktorá ožíva tým, čo púštni otcovia nazývali „démonmi“. Tých je potrebné poraziť; až potom sa pokoj môže vrátiť, a to natrvalo.⁹

Schovávačka

Evagrius prvýkrát použil grécke slová „acedia“ a „apatheia“ pre duchovný život prvých mníchov. „Acedia“ znamenala duchovnú zomdlenosť a únavu, ktorá v nich mohla vyvolávať pocity najkrajnejšej opustenosti, hraničiacou so zúfalstvom. Slovom „apatheia“ sa popisuje vnútorný pokoj pri utíšení vášní, aspoň dočasom, pred konečným víťazstvom nad „démonmi“.

Bez ohľadu na to, ako bol človek zameraný sám na seba (egocentrický) vo chvíli povolania na púšť, urobí ho Ten, ktorý ho do nej zaviedol, nakoniec nesebeckým skrze svoju „tajomnú hru na schovávačku“. Až potom môže pokoj, prevyšujúci všetko chápanie, prevýšiť všetko, v čo kedy dúfal, a to natrvalo.¹⁰

Rambo v nás

Avšak ak hľadáme odpustenie toho, čo sme v sebe uvideli, vždy sa nám ho dostane z lásky, ktorá ono z hĺbín vyťahuje viac a viac, až je nakoniec všetko uzreté a potom odpustené.¹¹

Duchovné otcovstvo

Pokiaľ si aspoň trochu neurovnáme svoje vnútro, vydávame sa do sveta s pustým srdcom a myslou a k problémom, ktoré by sme sa mali snažiť riešiť, len pridávame svoje vlastné. Misionár povedal, že za sedem rokov budem aspoň trochu pripravený. Veľký svätý Antonín strávil dvadsať rokov v samote, než jeho nasledovníci, ktorí sa sami pozvali, prelomili brány starej pevnosti, kde sa uväznil, aby sa mohol stať ich duchovným otcom.¹²

Duchovný boj

Svätá Katarína Sienská hovorievala: „Problémami sveta som ja!“

Na takúto pravdu musí prísť svätec, pretože my ostatní ju vinou pýchy a predsudkov nevidíme. Ohavnosti, o ktorých denne počujeme v rádiu alebo v televízii, sú len vonkajšími prejavmi zla, ktoré sa nachádza v našom vnútri.

Obroda spoločnosti musí povstať zvnútra nie zvonku.

Všetci veľkí mystici v potu tváre odhalili, čo mal na mysli Jób, keď hovoril o tom, že ľudský život na zemi je nepretržitý boj, boj, ktorý musíme vybojovať vo vnútri. Pápež Ján XXIII. mal na nočnom stolíku knihu *Duchovný boj* a z nej čerpal podnety. Tento človek súcitu a pokoja sa stal takým, akým bol, len vďaka mnohým vnútorným vojnám, ktoré viedol a prehral, ako o tom píše v knihe *Denník duše*. Až potom, čo na duchovnom bojisku prehráme

⁹ str. 87

¹⁰ str. 89-91

¹¹ str. 95

¹² str. 98

jednu bitku za druhou, konečne nahliadneme, že „vojna, ktorá má ukončiť všetky vojny“, nebude nikdy vyhnaná bez účasti sily, ktorá je celkom mimo naše vlastné zdroje.

Toto ponaučenie si vlastne zobral k srdcu i svätý Pavol, keď Bohu ďakoval za svoju slabosť, lebo vďaka nej si uvedomil, že bez Boha v žiadnej bitke nad sebou nezvíťazí.

Žiadny politik, žiadny diplomat neurobil pre mier v tých dobách toľko čo Katarína Sienská. A dnes nikto neurobí pre mier viac než tí, ktorí majú – rovnako ako ona – odvahu nahliadnuť do svojho vnútra, a o to, čo chcú prinášať druhým, bojovať s Božou pomocou boj najprv sami so sebou.¹³

Pravá múdrosť

Z dlhšieho pobytu v samote neplynie samo o sebe nič dobrého, len nebezpečenstvo. Púštni otcovia neoblomne trvali na tom, aby nikto neopúšťal ľudský príbytok a neodchádzal do púšte, pokiaľ ho nepovedie ten istý Duch, ktorý viedol na púšť Ježiša. Mních totiž musí vo svojom odlúčení čeliť skúškam a pokušeniam tak ako Ježiš, ale jeho skúšky a pokušenia prichádzajú od „démonov“ vnútra, a tí v Ježišovi nikdy neprebývali.

Nebezpečenstvo, že mních uvidí príliš mnoho príliš rýchlo, sa zamedzilo takým spôsobom života, kde bola činnosť rovnomerne rozdelená medzi manuálnu prácu, štúdium Písma, recitáciu žalmov a modlitbu v odlúčení, a o tomto rozložení rozhodoval skúsený otec. Ako sa v priebehu osamotenia postupne vynára to, čo bolo predtým ukryté, mnícha nevyhnutne vydesí spupnosť a pýcha, ktorá ho predtým ovládala. Je pokorujúce vidieť sa celkom obnaženým a zakúsiť tu nevýslovnú slabosť, tú naprostú bezmocnosť s tým čokoľvek urobiť.¹⁴

Z vratkej lávky na kamenný most

„Urob si z vratkej lávky kamenný most, ktorý ťa prenesie cez prívál zradných vôd.“¹⁵

¹³ str. 100-102

¹⁴ str. 104-105

¹⁵ str. 108